

Олександр Базелюк — кандидат педагогічних наук, докторант Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

Коло наукових інтересів: дослідження впливів цифрових технологій на соціальні процеси, впровадження цифрових технологій у освітній процес, розвиток цифрової культури педагогічних працівників закладів професійної освіти.

e-mail: o.bazeliuk@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-3206-2287>

УДК 37.018.43:004

<https://doi.org/10.32405/2411-1317-2019-4-64-71>

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Актуальність дослідження цифрової культури педагогічних працівників обумовлена завданнями закладу професійної освіти як інституту соціалізації, інкультурації та розвитку особистості. Будучи складним, інтегративним феноменом, цифрова культура потребує всебічного розгляду. У статті наведено комплекс методологічних підходів, які достатньою мірою розкривають сутність та зміст досліджуваного явища. Автор пропонує визначити шляхи та специфіку розвитку цифрової культури педагогічних працівників закладів професійної освіти в їхній професійній діяльності, звернувшись до положень таких методологічних підходів, як аксіологічний, акмеологічний, системний, андрагогічний, синергетичний, особистісно-діяльнісний, культурологічний, компетентнісний, інформаційний, контекстний та ресурсний.

Ключові слова: цифровізація; методологічні підходи; цифрова культура; розвиток цифрової культури; педагогічний працівник; заклади професійної освіти.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Глобальні виклики суспільного розвитку декомпозируються на національному й регіональному рівнях стратегічними перетвореннями, демонструючи інноваційний характер прогресу.

У сучасних умовах інноваційно-технологічний поступ держави визначається процесами модернізації та економічного зростання галузей виробництва. Визначальним фактором підвищення показників інтелектуального зростання держави й приведення вітчизняної економіки до сталого розвитку в світовому масштабі є якість підготовки майбутніх фахівців у закладах професійної освіти, що забезпечується зусиллями педагогічних працівників, здатних творити, перетворювати, взаємодіяти зі світом, забезпечувати конкурентоздатність й конкурентоспроможність вітчизняної економіки на міжнародних ринках праці.

У цих умовах основними напрямками підготовки суб'єктів освіти є: використання форм і методів, характерних для європейських систем підготовки кваліфікованих робітників; зростання ролі цифровізації у структурі професіоналізму викладача, який застосовує в освітньому процесі сучасні освітні технології і засоби, що забезпечують досягнення встановленої мети. Крім того, з середини ХХ ст. у результаті розширення сфери застосування

цифрових технологій відбувається становлення цифрової культури як різноманіття практик застосування інформаційних технологій у матеріальній та духовній сферах життєдіяльності людини. Із розвитком різних напрямків аналізу цифрової культури як сфери міждисциплінарних досліджень у ній сформувалися різні методологічні підходи. Представники зазначених підходів прагнуть висловити суть змін, обумовлених процесами цифровізації в культурі в цілому або в її окремій сфері, виходячи з своїх ціннісних орієнтацій (гуманітарної або технократичної) та методології аналізу. В результаті поняття цифрової культури трактується або гранично широко як стадія в розвитку цивілізації, що знаменує перехід до кіберфізичних систем, або локально як різноманіття напрямків і практик цифровізованого суспільства, породжених конвергенцією цифрових технологій і соціогуманітарного знання. Отже, підсумовуючи вищезазначене, у відповідності до нашого дослідження виникає потреба в обґрунтуванні методологічних підходів до розвитку цифрової культури педагогічних працівників закладів професійної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на яких спирається автор. Теоретико-методологічні засади професійної освіти у вітчизняній науці розглядали І. Бендера, Н. Брюханова, Є. Громов, С. Гура, С. Демченко, І. Каньковський, О. Коваленко, М. Лазарев, В. Лобунець, О. Макаренко, Н. Ничкало, В. Радкевич, та інші.

Проблеми інформатизації освіти розкрито в працях О. Алексеєва, В. Бикова, О. Бутова, А. Гуржія, Т. Коваль, О. Колгатіна, А. Коломієць, В. Кременя, В. Кухаренка, М. Лещенко, В. Олійника, В. Осадчого, Л. Панченко, Є. Полат, І. Роберт, С. Семерікова, О. Співаковського, О. Спіріна, Ю. Триуса, С. Яшанова та ін.

Загальні проблеми інформаційної культури досліджували Н. Джинчарадзе, М. Жалдак, Є. Машбиць, В. Монахов, А. Briggie, A. Curry, C. Mitcham, C. Moore та ін.

Дослідженням цифрової культури як сучасного феномена присвячена невелика кількість наукових праць. Окремі аспекти проблеми цифрової трансформації освіти досліджували Л. Баєва, Д. Галкін, С. Єрохін, В. Кулешов, Г. Можасва, Н. Морзе, О. Спірін та ін.

Дослідження проблеми розвитку цифрової культури педагогічних працівників закладів професійної освіти передбачає здійснення аналізу, порівняння та узагальнення наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених з проблем професійної педагогіки, зокрема: В. Андрущенко, С. Батишева, С. Гончаренка, Е. Зєра, І. Зимньої, І. Зязюна, В. Ягупова та ін. Однак, слід констатувати, що методологічні підходи до розвитку цифрової культури педагогічних працівників закладів професійної освіти на сьогодні ще досліджені недостатньо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Провідні зарубіжні та вітчизняні заклади освіти в рамках компетентнісної парадигми поряд з формуванням загальної культури в освітні стандарти включають компетентності в сфері цифрової культури. Цифрова культура визначає сукупність основних знань і вмінь, якими повинні володіти як випускники закладу освіти, так і педагогічні працівники. Однак, ефективний розвиток цифрової культури педагогічних працівників закладів професійної освіти гальмується у зв'язку з тим, що відсутнє теоретичне обґрунтування методологічних підходів до розвитку цифрової культури зазначених працівників.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета даної статті – охарактеризувати методологічні підходи до розвитку цифрової культури педагогічних працівників закладів професійної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Загальновідомо, що цілеспрямована підготовка викладача до діяльності забезпечується в процесі всього його професійного навчання. Однак для здійснення продуктивної педагогічної діяльності в епоху цифровізації освіти такої підготовки вже недостатньо. Невід'ємною складовою педагогічної культури кожного педагогічного працівника має стати цифрова культура. Досягнення цієї мети можливе лише за умови подолання певних

диспропорцій між різними складовими цифрової культури, а також розроблення моделі та технології її розвитку в педагогічних працівників.

З приводу феномена цифрової культури та шляхів її розвитку в педагогів єдиної думки сьогодні не існує. Істотні відмінності в тлумаченнях вчених пов'язані із застосуванням різних підходів до визначення даного поняття, серед яких можна виділити комплекси культурологічних, діяльнісних, конкретно-історичних, особистісно-орієнтованих принципів, що визначають переваги у виборі стратегії навчання або виховання.

Заслуговує на увагу визначення поняття «розвиток особистості», сформульоване науковцями М. Артюшиною та Г. Романовою: «Розвиток особистості – складний процес, пов'язаний з постійними змінами, переходами з одного стану в інший, кількісних змін в якісні та навпаки. Він відбувається постійно, при будь-яких видах її активності та в будь-яких видах діяльності» [12].

Відомий український психолог Г. Костюк писав: «Розвиток – безперервний процес, що виявляється у кількісних змінах людської істоти, тобто збільшення одних і зменшення інших ознак (фізичних, фізіологічних, психічних тощо). Однак він не зводиться до кількісних змін, до зростання того, що вже є, а включає «перерви безперервності», тобто якісні зміни. Кількісні зміни зумовлюють виникнення нових якостей, тобто ознак, властивостей, які утворюються в ході самого розвитку, і зникнення старих» [7, с. 44].

Розвиток цифрової культури педагогічних працівників закладів професійної освіти розуміємо як закономірний послідовний процес внутрішніх позитивних якісних змін суб'єктів, що відбувається в результаті нарощування цифрового потенціалу в професійній діяльності.

У рамках статті ми розглядатимемо методологічні підходи до розвитку цифрової культури педагогічних працівників закладів професійної освіти як систему певних принципів і способів, які застосовуються для організації та побудови певної діяльності, представлених за методологічними рівнями ієрархії: перший рівень (філософський) – аксіологічний; другий рівень (загальнонауковий) – акмеологічний, системний, андрагогічний, синергетичний, особистісно-діяльнісний, культурологічний, компетентнісний, інформаційний; третій рівень (конкретнонауковий) рівень – контекстний, ресурсний.

Аксіологічний підхід розглядає цінності як смислоутворюючі основи виховання, що розуміються як зразки культурного, гідного життя людини та суспільства.

Дослідники аксіологічного підходу Б. Бітінас, О. Газман, Д. Леонтьєв, Л. Міхальцова, Е. Плеханов, В. Сластьонін, В. Слободчиков, Г. Чіжакова та ін. зазначають, що цінності виховання – це схвалені суспільством його культурні смисли, які передаються від покоління до покоління як зразки педагогічної культури, зафіксовані в духовному обличчі людини, зразках виховних відносин, у педагогічних теоріях, системах, технологіях.

Аксіологічний підхід полягає в гуманістичній спрямованості освітнього процесу на розвиток особистості як мети, результату та головного критерію його ефективності. Цей підхід передбачає розкриття цінностей як сутнісних сил особистості, її інтелектуального, морального, творчого потенціалу, що виражається у здатності вільно орієнтуватися в складних соціальних і професійних ситуаціях, обирати та здійснювати інноваційні процеси. У рамках цифрової трансформації освіти цей підхід реалізований у цифровій гуманістичній педагогіці [1].

Акмеологічний підхід до розгляду проблеми освіти дорослих розробляється у наукових працях О. Бодальова, А. Деркача, Н. Кузьміної, В. Максимової, С. Пожарського, В. Гладкової, В. Панасюка та ін..

Акмеологія – наука, що вивчає розвиток людини та досягнення вершин у її розвитку як природної істоти (індивіда), особистості й суб'єкта професійної діяльності. Розвиток та саморозвиток дорослого як фахівця відбувається під впливом професійної діяльності й, водночас, у процесі освіти спостерігається підвищення рівня самосвідомості, самопізнан-

ня, свідоме оволодіння прийомами самоосвіти та самовиховання на основі продуктивної позитивної «Я»-концепції, що характеризується рухом від «Я»-реального до «Я»-ідеального та усвідомленим керуванням розвитком «Я» на основі самоспостереження, рефлексії, саморегуляції [2], [6], [10].

Акмеологічний підхід відкриває можливості для виявлення рівня професіоналізму як одного з показників ефективного самовдосконалення та фундаментальної категорії акмеології.

Відтак, акмеологічний підхід дає можливість проектувати етапи професійно-особистісного просування дорослої людини від однієї акме-вершини до іншої [5]. Він стає основою для постійного розвитку цифрової культури педагогічних працівників закладів професійної освіти.

Синергетичний підхід досліджено у працях філософів В. Бранського, В. Кременя [6], С. Пожарського, І. Пригожина, Г. Хакена, Г. Рузавіна та ін.; педагогів і психологів В. Аршинова, В. Буданова, О. Вознюка та ін. За допомогою синергетики, зазначають учені, можна пояснити розвиток освіти дорослих у вигляді педагогічної системи як складного нелінійного утворення, що розвивається з хаосу, оскільки розвиток освітніх процесів відповідає синергетичним характеристикам.

Освіта дорослих постає як система з життєвим циклом від однієї точки біфуркації (критичний момент невизначеності майбутнього розвитку, точка розгалуження можливих шляхів еволюції системи) до іншої.

Для педагогічної системи освіти дорослих синергетизм – це процес взаємодії двох суміжних, взаємозв'язаних систем (наприклад, викладання – навчання; освіта – самоосвіта; виховання – самовиховання), що веде до новоутворень, підвищення енергетичного та творчого потенціалу системи, що саморозвивається, і переходу від розвитку до саморозвитку [9].

Системний підхід представлено у наукових працях філософів І. Блауберга, В. Кузьміна, В. Садовського, А. Уємова, Б. Українцева, І. Фролова, Е. Юдіна) та педагогів В. Вакулєнка, Н. Гузія, А. Маркова, О. Семенова, С. Сисоевої, Л. Сущенко та ін.

Сутність системного підходу до освіти дорослих полягає в тому, що такі відносно самостійні компоненти, як особистість дорослого, процес його саморозвитку, мають розглядатися в їхньому взаємозв'язку та динаміці. Системний підхід у педагогіці спрямований на розкриття цілісності педагогічних об'єктів, виявлення в них різноманітних типів зв'язку та зведення їх у єдину теоретичну картину [4].

Разом з тим, системний підхід у контексті розвитку цифрової культури педагогічних працівників дає можливість виявити компоненти та системоутворювальні зв'язки комплексної проблеми освіти дорослих, визначити головні детермінуючі чинники та елементи цього процесу. Отже, вивчення педагогічних закономірностей освіти дорослих відбувається на основі розроблення цілісної інтегративної моделі, що вивчає системи об'єктів та дозволяє виокремити різноманітні сутнісні функції, елементи, компоненти, їхні зв'язки й відносини, системоутворювальні чинники й провідні умови функціонування різноманітних освітніх систем у їх статичному та динамічному аспектах [13].

Проблеми андрагогіки як теорії навчання дорослих досліджували С. Болтівець, Т. Василькова, С. Вершловський, М. Громкова, С. Змєєв, А. Кузьмінський, М. Ноулз, Н. Протасова та інші вітчизняні й зарубіжні вчені.

Андрагогічний підхід ґрунтується на двох основних положеннях: згідно з першим, провідна роль у процесі навчання належить дорослій людині, тобто педагогічному працівнику закладу професійної освіти; згідно з другим – навчання педагогів здійснюється у процесі їхньої спільної діяльності з викладачем та одне з одним.

Педагогічні працівники закладу професійної освіти – це дорослі люди, які прагнуть до самостійності, самореалізації, самоуправління в усіх сферах життя, мають певний досвід, який необхідно використовувати в освітньому процесі з розвитку цифрової культури. Вони

прагнуть до швидкого застосування результатів власного навчання у освітній практиці закладів професійної освіти. У зв'язку з цим розвиток цифрової культури педагогічних працівників має забезпечувати високу якість освіти, яка гарантує успіх на ринку праці та конкурентоспроможність.

Цифрова культура є культурологічним феноменом, тому для його дослідження необхідно звернутися до культурологічного підходу, який досліджували А. Арнольд, В. Біблер, Н. Злобін, Д. Лихачов та ін., за допомогою якого забезпечується виявлення культурної обумовленості тих чи інших феноменів.

Культурологічний підхід являє собою сукупність теоретико-методологічних положень й організаційно-педагогічних заходів, спрямованих на забезпечення умов для оволодіння педагогічними працівниками змістом професійної і цифрової культури та розвитку педагогічних працівників як їхніх суб'єктів. Посилення культууроутворювальної функції освіти у цифровому світі, об'єктивно потребує формування педагога нового типу, який володіє загальною і професійною культурою (у тому числі й цифровою), здатного засвоювати й удосконалювати культуру суспільства та передавати її молодому поколінню.

Одним з ключових, на нашу думку, методологічних підходів до дослідження розвитку цифрової культури педагогічних працівників закладів професійної освіти є особистісно-діяльнісний підхід, який досліджували Б. Ананьєв, І. Бех, Л. Виготський, А. Леонтьєв, А. Маркова, С. Рубінштейн та інші вчені.

Особистісно орієнтований підхід у педагогіці стверджує уявлення про соціальну, діяльну і творчу сутність людини як особистості. Визнання особистості як продукту суспільно-історичного розвитку і носія культури не припускає зведення її до природи людини, а тим самим до речі серед речей, до навчального автомату. Згідно особистісно орієнтованого підходу, пріоритетними є розвиток ціннісно-емоційної сфери особистості, її особистих відносин зі світом, діяльності, власної позиції. Особистісно орієнтований підхід потребує врахування унікальності особистості, її потенціалу, інтелектуальної і моральної свободи, права на повагу. Також діяльнісний підхід полягає у створенні таких умов освітнього процесу, які сприяють становленню фахівців як суб'єктів пізнання, діяльності й спілкування.

Даний підхід зорієнтований на знання умов, у яких виникає потреба в цифровій культурі – соціальних, соціально-психологічних, професійних та інших, на розуміння спільної діяльності як чинника, який багато в чому обумовлює зміст, динаміку та інші характеристики цифрової комунікації.

Проблеми становлення компетентнісного підходу в освіті досліджували В. Байденко, В. Болотов, Е. Зеєр, Т. Ковальова, В. Луговий, П. Лузан, О. Овчарук, В. Радкевич, І. Фрумін, В. Химинець та багато інших науковців.

Компетентнісний підхід, будучи зорієнтованим на нове бачення цілей і оцінку результатів освіти, висуває свої вимоги і до інших компонентів освітнього процесу – змісту, педагогічних технологій, засобів контролю й оцінювання. Головним є проектування і реалізація таких освітніх технологій, які б створювали ситуації включення суб'єктів у різні види продуктивної діяльності.

Застосування компетентнісного підходу дозволяє відображати результати освіти в цілісному вигляді через систему ознак готовності фахівця до виконання тієї чи іншої діяльності й у такий спосіб ефективно моделювати цілі та результати підготовки за допомогою виражених через компетентності норми її якості.

Компетентнісний підхід дає можливість обґрунтувати умови і технологічні характеристики етапів освітнього процесу з розвитку цифрової культури педагогічних працівників, тобто технологізувати процес його актуалізації та реалізації шляхом опису результатів кожного етапу у вигляді проміжного продукту.

Різні аспекти інформації та інформаційного підходу послідовно розглядалися у творах Н. Вінера, О. Ракітова, К. Шеннона, У. Ешбі та ін. Проблеми інформаційної куль-

тури досліджували Г. Воробйов, Н. Гендіна, А. Ракітов, Е. Семенюк, М. Розенберг, Р. Хурм та інші.

Основний зміст інформаційного підходу полягає у виділенні й дослідженні матеріального, гравітаційного, енергетичного та інформаційного аспектів дійсності [12].

Інформаційний підхід визначає інформацію як головний ресурс науково-технічного й соціально-економічного розвитку, конструктивний фактор у процесі підготовки педагогічного працівника.

У відповідності до інформаційного підходу цифровий освітній процес розглядається нами як особливий, закріплений у культурі засіб оперування інформацією. Спираючись на такий підхід, ми визначатимемо педагогічні умови успішної професійної підготовки педагогічного працівника закладу професійної освіти, а також проєктуємо необхідне для цього науково-методичне забезпечення.

Технологія контекстного навчання у практиці професійної підготовки фахівців розробляється вітчизняними вченими Н. Дем'яненко, В. Желановою, О. Шапран та ін., зарубіжними – Е. Байкером, Р. Бернсом, А. Вербицьким, В. Візлером, М. Девліном, П. Еріксоном, В. Калашниковим, К. Карандьєфом, К. Маззео, Г. Самаравікрема, С. Сізом, В. Тенішевою, К. Хадсоном, Л. Хоупом, О. Щербаковою та ін.

Контекстне навчання в сучасній практиці підготовки фахівців визначається як процес, за якого відбувається включення змісту навчання в контекст розв'язання життєво важливих завдань професійної діяльності, її предметного та соціального контекстів. У процесі такого навчання відбувається трансформація навчальної діяльності у професійну з поступовою зміною пізнавальних потреб і мотивів, цілей, учинків і дій, засобів, предмета та результатів на професійні; створюються психолого-педагогічні та дидактичні умови для постановки суб'єктом навчання власних цілей та визначення шляхів їх досягнення, для руху його діяльності від навчання до практичної діяльності.

На сьогоднішній день у педагогіці стає актуальним ресурсний підхід, оскільки дослідникам цікава проблема актуалізації потенціалу в освітньому процесі. Засновником ресурсного підходу вважають професора Вищої школи бізнесу Мічиганського університету Б. Вернефілда. Як вказує О. Іванова, ключова ідея ресурсного підходу виглядає так: «в основі ресурсного підходу лежить принцип відповідності завдань наявним і необхідним ресурсам, без яких вирішення завдань стає профанацією» [12].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Оволодіння педагогічними працівниками закладів професійної освіти цифровою культурою – це шлях входження в цифрове суспільство. На сучасному етапі цифрова культура є важливою складовою професійної культури, що поступово стає головним чинником розвитку кожного педагогічного працівника. Педагог з розвиненою цифровою культурою характеризується як фахівець, що володіє сучасним комплексом необхідних знань, умінь, навичок, цінностей, установок та якостей. Розвиток цифрової культури педагогічних працівників закладів професійної освіти значною мірою залежить від вибору та реалізації методологічних підходів, що відповідають різним рівням методології та адекватним цілям і задачам педагогічного дослідження. У свою чергу, вибір методологічних підходів розвитку цифрової культури педагогічних працівників закладів професійної освіти має спиратися на «модель фахівця», реалізація якої забезпечить досягнення запрограмованого результату.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямі полягають в імplementації означених методологічних підходів у процес розвитку цифрової культури педагогічних працівників закладів професійної освіти, подальшому дослідженні результативності та ефективності такого розвитку.

Використані джерела

- [1] В. Биков, М. Лещенко і Л. Тимчук, “Цифрова гуманістична педагогіка”, Київ, Україна, 2017. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://lib.iitta.gov.ua/710669/>. Дата звернення: Листопад 15, 2019.
- [2] Н. В. Кузьміна, Е. Н. Жаринова, “Акмеологія 2014. Методологічні та методичні проблеми”, Вып. 24, Санкт-Петербург, Россия: “Центр стратегических исследований”, 2014.
- [3] В. М. Вакуленко, “Акмеологічний підхід у теорії та практиці вищої педагогічної освіти України, Білорусі, Росії (порівняльний аналіз)”, автореф. дис. докт. пед. наук, Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, 2008.
- [4] С. У. Гончаренко, “Український педагогічний словник”, Київ, Україна: Либідь, 1997.
- [5] О. А. Дубасенюк, “Акмеологічний підхід як стратегічний орієнтир особистісно-орієнтованої педагогічної освіти”, *Проблеми освіти: збірник наукових праць*, Вып. 84, Житомир-Київ, Україна, С. 25-30, 2015.
- [6] В. Г. Кремень, “Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору”, Київ, Україна: Педагогічна думка, 2009.
- [7] Г. С. Костиук, “Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості”, Київ, Україна: Радянська школа, 1989.
- [8] Е. И. Иванова, “Управление развитием образовательной среды школы на основе ресурсного подхода”, автореф. дис. канд. пед. наук., Московский педагогический государственный университет, 2007.
- [9] Д. В. Чернілевський, О. Є. Антонова, Л. В. Барановська, та ін., “Методологія наукової діяльності”, Вінниця, Україна: АМСКП, 2010.
- [10] С. С. Пальчевський, “Акмеологія”, Київ, Україна: Кондор, 398 с., 2008.
- [11] Л. М. Петренко, “Інформаційний підхід до визначення змісту підвищення кваліфікації керівників професійно-технічних навчальних закладів”, *Професійне навчання на виробництві*, Вып. VI, С. 34-41, 2015.
- [12] Г. М. Романова, “Підготовка викладачів вищих економічних навчальних закладів до проектування навчальних технологій”, Київ, Україна: КНЕУ, 2009.
- [13] Ю. О. Шабанова, “Системний підхід у вищій школі”, Дніпропетровськ, Україна, 2014.

References

- [1] V. Bykov, M. Leshchenko and L. Tymchuk, “Digital Humanistic Pedagogy”, Kyiv, Ukraine, 2017. [Online]. Available: <https://lib.iitta.gov.ua/710669/>. Accessed on: November 15, 2019. (In Ukrainian).
- [2] N. V. Kuz'mina, E. N. Zharinova, “Acmeology 2014. Methodological and Methodical Problems”, no. 24, St. Petersburg, Russia: “Centr strategicheskikh issledovaniy”, 2014. (In Russian).
- [3] V. M. Vakulenko, “Acmeological Approach in Theory and Practice of Higher Pedagogical Education of Ukraine, Russia, Byelorussia (Comparative Analysis)”, DSc in Education thesis abstract, Luhansk, Ukraine, 2008. (in Ukrainian).
- [4] S. U. Honcharenko, “Ukrainian Pedagogical Dictionary”, Kyiv, Ukraine: Lybid, 1997. (in Ukrainian).
- [5] O. A. Dubaseniuk, “Acmeological Approach as a Strategic Orientation of Personally Oriented Teacher Education”, *Problemy osvity: zbirnyk naukovykh prats*, no. 84, Zhytomyr-Kyiv, Ukraine, pp. 25-30, 2015. (in Ukrainian).
- [6] V. H. Kremen, “Philosophy of Human-Centrism in the Strategies of Educational Space”, Kyiv, Ukraine: Pedagogichna dumka, 2009. (in Ukrainian).
- [7] H. S. Kostiuk, “Educational Process and Mental Development of the Individual”, Kyiv, Ukraine: Radianska shkola, 1989. (in Ukrainian).
- [8] E. I. Ivanova, “Managing the Development of School Educational Environment on the Resource-Based Approach”, PhD in Education thesis abstract, Moskva, Russia, 2007. (In Russian).
- [9] D. V. Chernilevskiy, O. Ye. Antonova, L. V. Baranovska, et al., “Methodology of Research Activity”, Vinnytsia, Ukraine: AMSKP, 2010. (in Ukrainian).
- [10] S. S. Palchevskiy, “Acmeology”, Kyiv, Ukraine: Kondor, 2008. (in Ukrainian).
- [11] L. M. Petrenko, “Informational Approach to Determining the Content of VET Institutions' Leaders In-Service Training”, *Profesiine navchannia na vyrobnytstvi*, no. VI, pp. 34-41, 2015. (in Ukrainian).
- [12] H. M. Romanova, “Preparation of Higher Economic Education Institutions' Academic Staff for Designing the Educational Technologies”, Kyiv, Ukraine: KNEU, 2009. (in Ukrainian).
- [13] Yu. O. Shabanova, “System Approach in Higher Education”, Dnipropetrovsk, Ukraine, 2014. (in Ukrainian).

Александр Базелиук, кандидат педагогических наук, докторант Института профессионально-технического образования Национальной академии педагогических наук Украины.

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К РАЗВИТИЮ ЦИФРОВОЙ КУЛЬТУРЫ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ РАБОТНИКОВ УЧРЕЖДЕНИЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Актуальность исследования цифровой культуры педагогических работников обусловлена задачами учреждения профессионального образования института социализации, инкультурации и развития личности. Будучи сложным, интегративным феноменом, цифровая культура требует всестороннего рассмотрения. В статье приведен комплекс методологических подходов, которые в достаточной мере раскрывают сущность и содержание изучаемого явления. Автор предлагает определить пути и специфику развития цифровой культуры педагогических работников учреждений профессионального образования в их профессиональной деятельности, обратившись к положениям таких методологических подходов, как аксиологический, акмеологический, системный, андрагогический, синергетический, личностно-деятельностный, культурологический, компетентностный, информационный, контекстный и ресурсный.

Ключевые слова: цифровизация; методологические подходы; цифровая культура; развитие цифровой культуры; педагогический работник; учреждения профессионального образования.

Oleksandr Bazeliuk, PhD in Education, DSc Student at the Institute of Vocational Education and Training of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine.

METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE DEVELOPMENT OF VET INSTITUTIONS' TEACHERS' DIGITAL CULTURE

The paper is dedicated to studying the problem of VET institutions' teachers' digital culture; its urgency is conditioned by strategic objectives of vocational education as an institute of socialisation, inculturation and development of personality.

In modern conditions the country's innovative and technological process is determined by the processes of modernisation and economic growth of industries. In such conditions among the main directions of pupils' training are: using the forms and methods adopted in the European countries; growing the role of digitisation in the teacher's professionalism structure, a teacher uses modern education technologies and means, which assure the achievement of the set education aim. The problem of digital culture development needs comprehensive review, the process of digitisation is complex and integrative phenomenon; the phenomenon is interpreted or extremely broadly – as a stage in the development of civilization, that marks the transition to cyber-physical systems, or locally – as the diversity of trends and practices of the digitised society, generated by the convergence of digital technologies and socio-humanitarian knowledge.

Based on the made analysis the author proposes to understand the development of VET institutions' teachers' digital culture as logical sequential process of internal positive qualitative changes of individuals, which happens as a result of increasing the digital potential in professional activity.

The author proposed the complex of methodological approaches, which sufficiently reveal the nature and content of phenomenon under the study. The complex is built hierarchically according to the methodological levels: the first (philosophical) level – axiological; the second (general scientific) level – acmeological, system, andragogical, synergetic, personal activity, culturological, competence-based, informational; the third (specific scientific) level – contextual, resource-based.

The author defines the specifics of developing VET institutions' teachers' digital culture in their professional activity referring to principles of the mentioned methodological approaches.

Keywords: digitisation; methodological approaches; digital culture; digital culture development; teacher; vocational education and training institutions.